

УДК 336:65.012.8:66

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ХІМІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

К. О. Кость

студентка 3 курсу, група ЕП-31, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент Н. В. Збагерська

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м.Рівне, Україна*

У статті досліджено сутність поняття фінансової безпеки, визначені підходи до його трактування та складові фінансової безпеки. Проведений аналіз тенденцій ринку мінеральних добрив, визначив необхідність діагностики фінансової безпеки підприємств хімічної галузі.

Ключові слова: фінансовий стан, економічна безпека, фінансова безпека підприємства.

В статье исследована сущность понятия финансовой безопасности, определены подходы к его трактовке и составляющие финансовой безопасности. Проведенный анализ тенденций рынка минеральных удобрений, определил необходимость диагностики финансовой безопасности предприятий химической отрасли.

Ключевые слова: финансовое состояние, экономическая безопасность, финансовая безопасность предприятия.

The essence of the concept of financial security is explored in this article, approaches to its treatment and the financial security are defined. The conducted analysis of market trends of fertilizers, determined the need of diagnosis for financial security of the chemical industry.

Keywords: financial position, economic security; financial security of an enterprise.

Постановка проблеми. Забезпечення стійкого розвитку підприємства будь-якої галузі діяльності неможливе без розробки й проведення самостійної стратегії, що в сучасній економіці визначається наявністю ефективної системи його фінансової безпеки. В зв'язку з цим все більшої актуальності набуває питання формування механізму фінансової безпеки підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам забезпечення фінансової безпеки підприємств приділяли увагу у своїх працях такі вчені як Бланк І. О., Єрмошенко М. М., Горячева К. С., Ареф'єва О. В., Єпіфанов А. О., Чібісова І. В. та інші. Дослідники в сфері фінансової безпеки вивчають дане поняття як складову економічної безпеки, не розглядаючи фінансову безпеку як окремий об'єкт дослідження.

Метою дослідження є визначення сутності фінансової безпеки підприємств і вплив на неї галузевий особливостей.

Основні результати дослідження. Дослідження проблем фінансової безпеки підприємств хімічної промисловості набувають актуальності у зв'язку з подорожчанням ресурсної бази, збільшенням енергоємності виробництва, економічною кризою в країні та постійним коливанням цін на мінеральні добрива.

Відновлення внутрішнього попиту на добрива до рівня науково обґрунтованого забезпечення потреб сільського господарства і нарощування їх виробництва та експорту є однією зі стратегічних цілей розвитку вітчизняної економіки.

Для виявлення впливу зовнішніх факторів на фінансову безпеку підприємства, проведений аналіз ринку дозволив виявити такі основні тенденції:

1. Приріст виробництва мінеральних добрив не покриває потребу в них.

У середньому за 2012-2014 роки у сільськогосподарських підприємствах відбулося зростання внесення мінеральних добрив до 85 кг/га. Для забезпечення урожаю основних сільськогосподарських культур аграрний сектор економіки потребує 4861,3 тис. т добрив.

За оцінками спеціалістів внутрішній попит на мінеральні добрива за 2012–2014 рр. становив близько 1,2–1,3 млн т (рис. 1) [1].

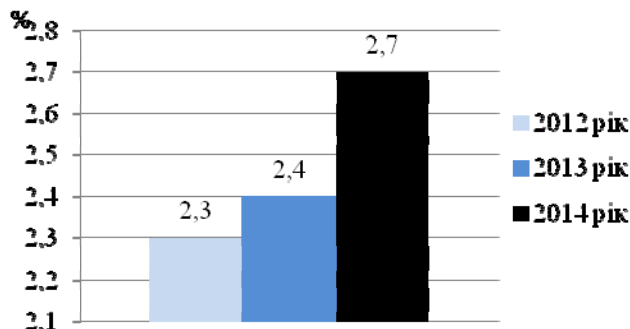

Рис. 1. Зростання попиту на добрива

Це свідчить про існуючий великий потенціал ринку мінеральних добрив, що створює умови до збільшення нарощування обсягів виробництва підприємств хімічної галузі.

2. Відбувається постійне коливання цін на мінеральні добрива, це може призвести до скорочення попиту.

Співвідношення цін на аміачну селітру, яка є основним видом продукції ПАТ «Рівнеазот» з середніми цінами показано на рис. 2.

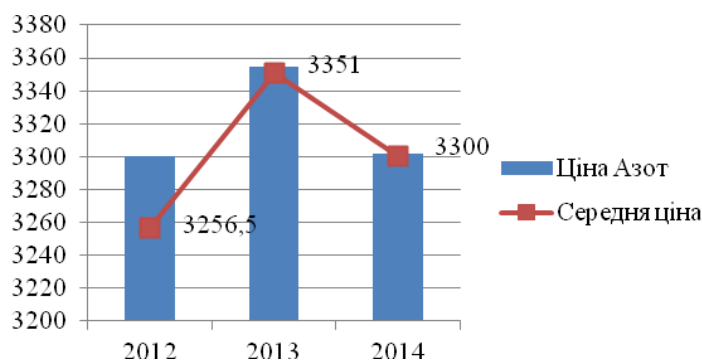

Рис. 2. Динаміка цін на аміачну селітру на ПАТ «Рівнеазот»

3. Спостерігається переважання експорту над імпортом.

Проаналізовано співвідношення експорту та імпорту за основними видами мінеральних добрив у 2013 році (рис. 3) [1].

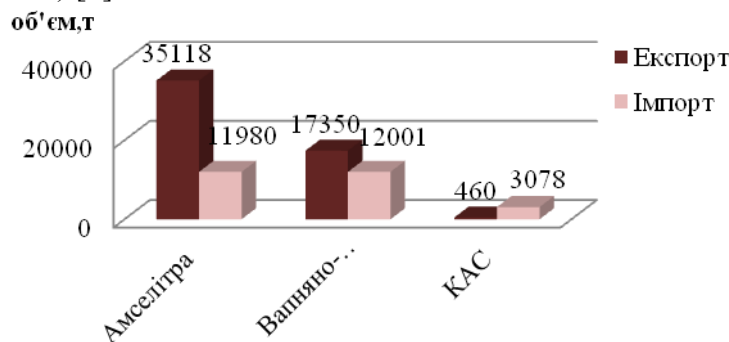

Рис. 3. Співвідношення експорту та імпорту мінеральних добрив у 2013 році

Серед мінеральних добрив, в найбільшій кількості експортується аміачна селітра, а імпортується вапняно-аміачна селітра.

4. Високий рівень конкуренції.

На ринку нараховується більше 10 великих виробників мінеральних добрив. Найбільшими з яких є ПАТ «Севродонецьке об'єднання Азот», м. Севродонецьк, ПАТ «Концерн Стирол», м. Горлівка, ПАТ «ДніпроАзот», м. Дніпродзержинськ, ПАТ «Сумхімпром», м. Суми, значну частину займає ПАТ «Рівнеазот», м. Рівне.

Серед інших тенденцій можна виділити наступні:

- низький рівень фінансового стану сільськогосподарських підприємств, що призводить до скорочення споживання мінеральних добрив у землеробстві.
- погіршення фінансового стану підприємств-виробників добрив внаслідок економічної кризи та зростання цін на енергоносії.

Наведені тенденції впливають на стабільність фінансового стану підприємств, що є передумовою до забезпечення їх фінансової безпеки. Значення діагностики і забезпечення фінансової безпеки недооцінюється суб'єктами господарювання.

Фінансова безпека розглядається як складова економічної безпеки [2]. Місце фінансової безпеки підприємства в системі економічної безпеки підприємства зображено на рис. 4.

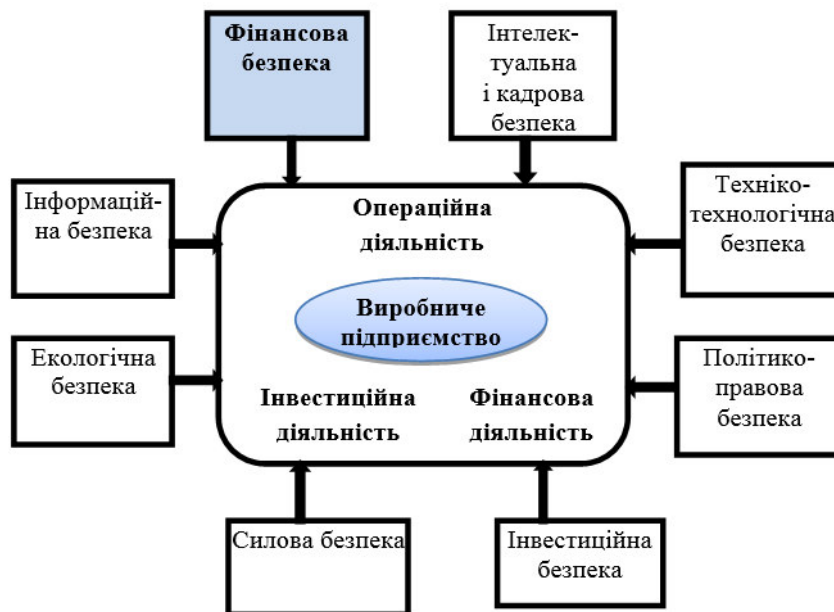

Рис. 4. Місце фінансової безпеки підприємства в системі економічної безпеки підприємства

Оскільки, фінансова безпека впливає на операційну, інвестиційну та фінансову діяльність підприємства, необхідно проаналізувати трактування поняття фінансової безпеки. Дане дослідження дозволило виділити шість підходів до тлумачення поняття [3] (рис. 5).

Рис. 5. Фінансова безпека з позиції шести підходів

Аналіз підходів дозволив дати уточнене визначення поняття «фінансова безпека підприємства»: фінансова безпека підприємства – це стан захищеності фінансових інтересів підприємства на всіх рівнях його економічних відносин від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, який забезпечує його самозбереження та розвиток у поточній та стратегічній перспективах.

В загальному випадку фінансову безпеку підприємств представляють як механізм, що з одного боку, забезпечує стабільність фінансової системи суб'єкту шляхом використання захисних фінансових інструментів, а з іншого - забезпечує її ефективність шляхом організації раціонального використання фінансових ресурсів [4].

Огляд джерел дав можливість встановити, що на сьогодні в економічній літературі не існує єдиної точки зору щодо складових фінансової безпеки. Проаналізувавши погляди науковців щодо структуризації фінансової безпеки підприємств, ми пропонуємо виділяти такі основні функціональні складові: бюджетну безпеку, грошово-кредитну безпеку, страхову безпеку та інвестиційну безпеку.

Бюджетна складова регулює питання взаємовідносин підприємства із бюджетом з приводу сплати податків та зборів, отримання бюджетних кредитів та бюджетного фінансування, відшкодування податку на додану вартість, отримання податкового кредиту.

Грошово-кредитна складова регулює відносини, що виникають при готівкових та безготівкових розрахунках.

Страхова складова фінансової безпеки передбачає врегулювання відносин між підприємствами та страховими компаніями з приводу страхування майнових, фінансових ризиків, страхування відповідальності, страхування персоналу підприємства.

Інвестиційна складова регулює питання діяльності підприємства в інвестиційній сфері і пов'язана із капітальними вкладеннями у розвиток підприємства.

Для забезпечення фінансової безпеки необхідно виконувати ряд завдань:

1. Діагностика і аналіз зовнішніх і внутрішніх загроз фінансової безпеки.
2. Оцінка поточного рівня фінансового стану підприємства.
3. Планування комплексу заходів із забезпечення фінансової безпеки та розробка рекомендацій стосовно його реалізації.
4. Бюджетне планування практичної реалізації пропонованого комплексу заходів.
5. Розробка та реалізація фінансової стратегії.
6. Ефективне, поточне та оперативне, фінансове планування.

Висновки. Для практичного впровадження процесу забезпечення фінансової безпеки на виробничих підприємствах необхідне вирішення ряду теоретичних і методичних питань. Серед них основні можна виділити такі:

1. Класифікація загроз фінансовій безпеці за важливими критеріями.
2. Обґрунтування функціональних складових фінансової безпеки.
3. Встановлення індикаторів фінансової безпеки за її складовими.
4. Формування методичного апарату визначення кількісної оцінки фінансової безпеки підприємства.

Отже, на кожному підприємстві необхідна розробка дієвої стратегії розвитку фінансової безпеки, яка характеризується тісним взаємозв'язком і взаємообумовленістю її окремих складових.

1. Кернасюк Ю. В. Ринок мінеральних добрив в Україні : стан і перспективи / Ю. В. Кернасюк // Агробізнес сьогодні – 2014. – Вип.5. – С. 276. 2. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К. С. Горячева // Економіст. – 2003. – № 8. – С. 65–67. 3. Ареф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — №1. — С. 98-103. 4. Чібісова І. В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / І. В. Чібісова, Є. М. Івашина // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf.